Államigazgatási és Pénzügyi Jog. Tanszék
Budapest, V., Egyetem tér 1–3.
archivum

A magyar közigazgatás

irta: Szigethy Endre

A magyar közigazgatást többen birálják, mint amennyien ismerik. Nincsen olyan polgára az országnak, akinek az életébe ne nyulna bele a közigazgatás akár paranccsal, kényszeritő intézkedéssel, akár pedig segitségnyujtással. A közigazgatással az élet minden vonalán találkozunk, tehát tapasztalatból ismerjük egyes mozzanatait, anélkül, hogy működését vagy gatás szervezetét, annak működését, vagy tevékenységét átfogóan megismerhetnénk, vagy éppen megérthetnénk. Közigazgatásunkat még jogászaink sem ismerik, hiszen magának a közigazgatási jognak az ismerete nem elegendő a közigazgatás átfogó megismerésére. Ha csupán a normák világából néznénk a közigazgatást, nagyon egyoldalu képet kapnánk róla. A társadalmi és gazdasági rend fejlődése a közigazgatást olyan feladatok elé állitotta, amelyeknek eredményes elvégzése a társadalmi és az állami lét szempontjából életbevágó fontosságu. Ezek a cselekvések nem merithetők ki és nem magyarázhatók meg pusztán jogszabályokkal, hanem csupán olyan átfogó közigazgatás-tannal, amelyben a merev normákon tul a cselekvés, a magatartás, a szervezet és a szellemi képesség hatásai a maguk teljes összefüggésükben magyarázhatók.

Magyary Zoltán egyetemi tanár legujabb könyve: *A magyar közigazgatás*, ezt szolgálja. A Pázmány Péter tudományegyetem professzorának ez a munkája egy tudományos és gyakorlati élet átfogó eredményeinek összefoglalása. Sok részét már ismertük, mert hiszen *Magyary* Zoltán értékes tanulmányai természetszerüleg feldolgozásra kerültek ebben az átfogó műben. Azok, akik ismerik *Magyary* professzor eddigi műveit, örömmel látják, hogy uj, közel hétszázoldalas művében olyan szintézisét kapják Magyary Zoltán tudományos munkásságának, amely méltán tarthat számot a legszélesebbkörü elismerésre. A professzornak ez a könyve kifejezésre juttatja nemcsak egy tudós rendkivüli tanultságát, tárgyismeretét, elmélyedését, hanem egy cselekvő ember működésének eredményeiből is izelitőt ad. Mert *Magyary* Zoltán nem elégedett meg sohasem azzal, hogy jól felépitett következtetéseket vonjon le tényekből és megállapitásokat tegyen, hanem javitani és segiteni is akar a közigazgatásnak mindazon a területein, ahol erre szükség van. Ezért teremtette meg a Magyar Közigazgatástudományi Intézetet, ezért alapitott folyóiratot, gyüjtött munkatársakat, hogy tudományos szervezetével is szolgálhasson a magyar közigazgatásnak, amelynek nemcsak egyik legkitünőbb ismerője, hanem azt lehetne mondani, valósággal szerelmese is.

Magyary könyve nem tankönyv a szó szoros értelmében. Annál sokkal több. Nem csupán az egyetemi hallgatóknak szól, hanem sokkal inkább a közigazgatás vezetőinek és a közélet irányitóinak. Nem közigazgatási jogi kézikönyv, hanem általános érvényü közigazgatástan — a magyarság számára. A szerző részletesen tárgyalja a közigazgatástan alapfogalmait, az adminisztráció és a közigazgatás között levő különbséget, miközben Hoover, az Egyesült Államok volt elnökének és Henry Fayol-nek alapvető vizsgálódásain keresztül mutatja be az adminisztráció tudományának kifejlődését. Világos, hogy az adminisztráció eredményességének vizsgálata során elért eredményeket a közigazgatásban is hasznositani kell és pedig elsősorban a magunk közigazgatásában. Magyary még ennek az elméleti kérdésnek a tárgyalásánál sem szakad el az élettől és a hazai viszonyoktól. A magyar államélet fejlődésében 1848 óta a törvényhozó hatalommal szemben a végrehajtó hatalomra tolódott át a hatalmi tulsuly. Ennek oka pedig az ipari forradalom, a rendkivüli népszaporodás, az állami feladatok körének rendkivüli kitágulása és a hivatásos közigazgatási alkalmazottak létszámának roppant megnövekedése. Mi sem jellemzőbb erre a fejlődésre a szerzőnek annál az adatközlésénél, hogy az 1942. évi állami költségvetés, amely a Délvidék költségvetését még nem tartalmazza, nagyobb mint nagy Magyarország utolsó békeköltségvetése és tizszer akkora, mint nagy Magyarország 1868-ik évi költségvetése. Budapestnek magának több alkalmazottja van ma, mint nagy Magyarországnak volt 1868-ban. Gróf Andrássy Gyula miniszterelnök kevesebb tisztviselővel kormányozta az akkori nagy Magyarországot, mint most Szendy Károly Budapestet. Ez a létszámszaporulat azonban nem öncélu bürokrácia-fejlesztés eredménye, hanem annak a következménye, hogy a közigazgatási feladatok legalább huszszorosára szaporodtak az 1848-iki feladatok számának, nem is beszélve azok méreteiről. Magától értetődik, hogy ilyen körülmények között a közigazgatás felépitésének, szervezésének, ügyvitelének, ügykezelésének tehát az egész ügyintézésnek a módszere is kell, hogy más legyen mint régebben volt. A szerző ezt ugy fejezi ki, hogy a preindusztriális közigazgatásból át kell haladnuk a postindusztriális közigazgatásba.

Az európai és az amerikai közigazgatástudomány fejlődésének és irányainak bemutatása után a szerző a közigazgatás fő szervezési elveit: a centralizációt, a decentralizációt, az önkormányzatot, a dekoncentrációt, a hierarchiát, az integrációt és a hivatalos közszolgálat elvét mutatja be. Ezek a szervezési elvek végeredményképpen nem ellentétei, hanem többékevésbé kiegészitői egymásnak, legfeljebb egyik-másik államban némelyik elv nagyobb szerepet játszik, mint a másikban, de mindegyik majdnem mindenütt megtalálható. A közigazgatás szervezési elvei mellett a szerző a közigazgatás működési elveit is kifejti s azok közül, mint legfontosabbat, az eredményességet emeli ki, szemben a preindusztriális jogállam egyoldalu jogászi szemléletével.

Magyary könyvének második részében a magyar közigazgatás szervezetét mutatja be. A könyvnek ezekben a fejezeteiben lényegesen eltér az általában ismert közigazgatás-jogi művektől. A magyar közigazgatás alapjainak bemutatásával közigazgatásunk szervezési és működési szabályait az élet közelségébe hozza. Ennek a résznek az áttekintése során értékelhetjük azt a munkát, amit a Magyar Közigazgatástudományi Intézet végzett, amely a közigazgatás szempontjai szerint valósággal feltérképezte az országot. A műhöz mellékelt népsürüségi, népgyarapodási, anyanyelvi, vallási, gazdasági térképek nélkülözhetetlen segédeszközei lesznek a magyar közigazgatástannak. Ebben a részben mutatja meg Magyary, mekkorák a mai közigazgatás szervezetének méretei. Különösen érdekes fejezet a közigazgatási nyilvántartások gyüjteménye.

Könyvének harmadik részében a magyar közigazgatás szervezetének működését mutatja be. Ebben a részben a szerző igyekszik levonni az ismertetett elméleti és gyakorlati anyagból azokat a következtetéseket, amelyek szerinte az adminisztráció tudományából logikusan levonhatók. Könyvének ezeket a gondolatait nagyrészt már más műveiben is kifejtette a szerző. Elsősorban is azt hangsulyozza, hogy a jelenlegi közigazgatási szervezet nem alkalmas már azoknak a feladatoknak eredményes ellátására, amelyeket a társadalmi és gazdasági fejlődés felvetett, nem is beszélve a háborus feladatok rendkivüli tömegéről. Hoover kimutatta, hogy az adminisztráció eredményessége 50 százalékban a főnöktől függ, tehát a jó adminisztráció előfeltétele a főnök jó megválasztásában rejlik, másodsorban abban, hogy a főnök az egész szervezetet áttekinthesse. A magyar közigazgatás olyan méretekre nőtt, hogy a jelenlegi szervezési rendszer mellett immár áttekinthetetlen a főnök számára. A közigazgatás főnöke a kormány feje, aki azonban a parlamentáris rendszer természeténél fogva nem mindig felel meg a jó főnök követelményeinek, nem beszélve arról, hogy jelenlegi kabinetrendszerünk nem alkalmas arra, hogy a kormány feje azon keresztül az egész közigazgatást áttekinthesse, kézbentarthassa és irányithassa. A vezetés szervezetét kell tehát elsősorban átalakitani s ehhez szükséges volna nemcsak a közigazgatási vezérkar megszervezése, hanem a kormányelnök főnöki hatáskörének hierarchikus alapon való biztositása.

Ebben a tekintetben a magyar közigazgatás a szerző szerint nem vonta még le a viszonyok változásából adódó következtetéseket. A magyar közigazgatás a XX. század vivmányait a szervezet működése tekintetében nem vette át. Már pedig a XIX. század jogállamának közigazgatási szervezetével lehetetlen eredményesen vezetni és irányitani a XX. század postindusztriális államát.

„A XIX. században elterjedt gondolkodás, amely az exetutivát a törvényhozás javára gyöngitette — irja a szerző — sok államban való, több mint száz éves kipróbálás során nem bizonyult az összes helyzetekben megfelelőnek. Hasznos arra is gondolni, hogy a római katolikus egyház nem a parlamentarizmussal és kabinetrendszerrel érte meg a közel kétezer évet. Ezért lehet, hogy egy idő mulva a parlamentáris kabinet-rendszerre ugy fogunk visszatekinteni, mint az államszervezés bevált elveitől való eltérés nagyszerü, de rosszul sikerült kisérletére. Ez a megállapitás azonban nem érinti a parlament szükségességének kérdését. A törvényhozó testületre egyrészt a törvények alkotása, másrészt a nemzeti közvélemény kifejezése céljából továbbra is szükség van."

Az angol-amerikai jogfejlődés éppugy, mint az európai államok nagy részének átalakulása csaknem az egész világon oda vezetett, hogy az állam legfontosabb funkcióit függetlenitették a legiszlativától s ilyen módon biztositják a nemzet érdekei által megkivánt eredményességet. Igen érdekes példaként említhető meg a fejlődés ilyen irányára az Észak-Amerikai Egyesült Államok elnökének jogköre. Az Észak-Amerikai Egyesült Államok elnöke nemcsak az állam feje, hanem egyuttal legfőbb vezetője a végrehajtó hatalomnak. Ez a rendszer egészen más, mint a parlamentáris kabinetrendszer, ahol a miniszterelnök csak primus inter pares a többi miniszterekkel szemben. Ezekre a szempontokra Magyary Zoltán nem most mutat rá először, amikor már Németországban, Franciaországban, Spanyolországban, Olaszországban és Portugáliában is a hierarchikus rendszer érvényesül, hanem már akkor képviselte ezt a felfogást, amikor ezeket a problémákat még nem rántották bele a politikai szenvedélyek viharzónájába.

Magyary Zoltán nem tesz konkrét javaslatot ebben a művében a megoldás módozataira. Megelégszik azzal, hogy tudományos oldalról, a közigazgatás működésének, még pedig eredményes működésének oldaláról vizsgálja ezt a közigazgatási, de egyben alkotmányjogi problémát is. Amint a könyv egész szelleméből kitünik, a magyar alkotmány tovább fejlesztésében, a postindusztriális állam követelményeihez való alkalmazásában látja a feladat megoldásának egészséges lehetőségét. Könyvét éppen ezért nem csupán közigazgatási szakszempontból, hanem általános magyar szempontból is különleges érdekességünek tekinthetjük.

A magyar közigazgatásra egyre nagyobb feladatok hárulnak s éppen ezért lehetetlen lesz kitérni olyan rendszer megteremtése elől, amely a nemzet egészének versenyképességét minden tekintetben biztositja.

1943. január 1.

Az uj esztendő első nagy meglepetése:

az uj Képes Krónika

Érdekesség és izgalom, korszerüség és frissesség, szellem és tudomány, irodalom és valóság, ünnepi olvasmány és mindennapi tanácsadó:

Ez a négyszeresére nőtt

Képes Krónika

Száz kép és illusztráció, rengeteg olvasnivaló, pompás nyomdai kiállitás:

az uj Képes Krónika

NE FELEJTSE EL: UJÉV NAPJÁN JELENIK MEG!

Szerkeszti: KOLBA GYULA

Ára: 20 fillér.

RÓMAI KARÁCSONY

Idézzem-e az otthoni tetőket,
a hegyeinket, a kemény telet,
jeges orkánt, a zuzmarás fenyőket,
amelyek árnyéka házunk felett

sövöltő zajjal nyögött, áthajolt?
De benn barátságos meleg marasztalt
s a betlehemesek kántálása szólt.
Idézzem-e a régi gazdag asztalt,

az ételek izét, kalács szagát,
fenyő-illatu éjféli miséket,
az áhitatos magyar glóriát?
Még emlékszem rá, ki nem égett

mécsesemből a végső pici láng.
A vén székely pásztort fehér szakállal,
ki Jézus áldását köszönti ránk,
még most is hallom angyalok karával.

Szólítgassak-e sok régi karácsonyt:
szelid szentestét és víg Vizkeresztet?
Morzsává száradt hó-belü kalácsom,
s mégis az öröm énekébe kezdek.

Nem hivom őket, s a fény s az árnyék
— élők, holtak — elémbe visszatérnek.
De lelkem ujultan csodára vár még,
s gyermek módon örvendezem a délnek.

Havasi szél itt nem dörömböz,
pásztorfiuk bévül nem énekelnek,
de a templomban, melyet gyertya ötvöz
fényével, rám nevet a Gyermek.

Körüle pásztorok és böles királyok
és künn kacagó édes déli ég:
ha igazán keresed, megtalálod
őt bárhol, a ma született Igét.

Megtalálod Székelyföldön s Rómában
és nélküle dideregsz mindenütt.
Itt is, ahol virágok illatában
duskálhatsz, s Itália napja süt.

Zöldel, virágokkal teli a kert,
nem tél, tavasz ez, szikrázza a fény is:
a hét szük esztendő immár kitelt
s harcok közt tudok ujjongani mégis,

virággal, sugárral, madárral én is!

(Róma.)

MIHÁLY LÁSZLÓ

Apponyi

Amikor Apponyi Albert megszületett, még Napoleon sógora, V. Ferdinánd volt Magyarország királya. Amikor meghalt, már Hitler Adolf kormányozta a hatalmas német birodalmat. Csoda-e, hogy ennek a hosszuéletü embernek tapasztalatai kincsszámba mentek az egész nemzet számára?

1931-ben felkérték Apponyit emlékiratai megirására, ebből azonban csak egy füzet jelent meg. Ezt a hiányt pótolja most Kerekesházy József „Apponyi" cimü könyve.

Kerekesházy József, a szerző, ezt mondja az érdekes könyv keletkezéséről:

—Apponyi halála után igen sok kéziratos anyag, irodalmi örökség maradt reánk. Ezek egy része a Parlamenti Muzeumban van meg, a másik részét még Apponyi Albert özvegye, férje halála után, a Magyar Tudományos Akadémia rendelkezésére bocsájtotta. A kéziratok egy harmadik részét, főképen a családi vonatkozásu iratokat, jórészt a Werbőczy-utcai Apponyi-palotában, részben Gyöngyösapátin, a vidéki birtokon őrzik. Módom volt a kéziratok egy nagy részét hosszasabb tanulmányozás alá venni, ami azért volt nehéz feladat többek között, mert — nem szégyen ez, hiszen sokat iró emberek, rendszerint kuszán irnak — bizony meg kell vallani, hogy Apponyi írása igen-igen nehezen olvasható! Igaz, hogy Apponyi főként önmagának irt, aztán külön rejtély, szinte detektivmunkát igényel megállapitani, hogy kiket ért Apponyi egyes helyeken „B", „K", „S", „T" „W" stb. alatt. Ő maga természetesen tudta, hogy agyában az eseményekhez kapcsolódva, kik vannak elraktározva. A későbbi kutató azonban törhette aztán a fejét e hieroglifák láttán.

— Apponyi Albertné grófné, — folytatja Kerekesházy — az államférfiú, nemrég elhalt özvegyének jóvoltából azonban sok minden rejtélyt meg tudtam fejteni. Sőt Apponyiné számos ismeretlen epizóddal is gazdagította, nem sokkal halála előtt a magyar „kistörténelmet", az ugynevezett „petit histoire"-t. Kár volna ezeket az igen-igen érdekes apróságokat is veszendőbe hagyni. Sokszor jellemzőbbek egy nagy államférfira, mint a világszerte ismert nagy tettek. Tapasztaltam, hogy a mai fiatalság Apponyiban már szinte egy megtestesedett eszmét, valami piedesztálon álló nemzeti gondolatot lát. Az ember, ugy, amint élt, már szinte nehéz is sokaknak elképzelniök. Pedig Apponyi húsból-vérből való ember volt. Könyvem egyik célja is az: Apponyit, az embert odaállítani a magyar olvasóközönség elé. Épp a mai világban, azt hiszem, erőteljesebb, példamutatóbb ideált nem is tudnánk a magyarság elé odaállitani...

A TÁGULÓ MAGYAR SZEMHATÁR

irta: PAIKERT GÉZA

Aki valaha tengeri utat tett, vagy puszta sikságot pillantott meg, aligha mentesülhetett az égboltba vesző szemhatár végtelenségének lenyügöző hatásától. Ilyenkor minden hajó lassu, minden jármű vánszorog, az ember szárnyakat kiván mint a madár, hogy akadály nélkül repülhessen a határtalan távlatokba. Ha földiségünk képtelen is ezekkel a távlatokkal megbirkózni, fantáziánk gondolatképei annál féktelenebbül csaponghatnak. Mi lehet a végtelen róna ködbevesző láthatáron tul, ahol a nap felkél, mi lehet az örök vizek mögött, ahol a roppant tüzgolyó esténként a hullámokba nyugszik? Milyen tájak, városok, emberek lehetnek ott és micsoda lehetőségek? Mennyi izgató kérdés, amelyekre feleletet várunk.

Nem véletlen, hogy nagyvonalu látókörrel csak a végtelen viz partján élő nemzetek fiai rendelkeznek. A hegyek közé zárt, kontinentális országok népei — lehetnek bármennyire is hasznos és épitő tagjai az emberi társadalomnak — a művelt kispolgár szintjénél feljebb csak kivételes esetekben tudnak emelkedni. Amott az óceán adja, emitt a hegyek elzárják a szabad szemhatárt.

Nekünk magyaroknak nincsen tengerünk, mégse vádolnak — még ellenségeink sem — kislátókörüséggel. A távolbanézni tudást, sok tekintetben a nagyvonaluságot nálunk tenger hiányában a nagy magyar Alföld és a magyar tájak égbevesző szemhatárai adják.

Ez az égbolttal ölelkező magyar táj ihlette meg már első szent királyunkat is, aki tudott a határokon tul nézni, amikor a magyar sorsot összekötötte a távol nyugatéval.

Nagy királyaink és nemzeti hőseink legtöbbjét jellemezte egy bizonyos nagyvonaluság; csak kevesüknél volt akadály az országhatár; látkörük általában messze azon tul terjedt. Korántsem lehet természetesen azt mondani, hogy ez a tulajdonság minden magyarban megvan. Nem is lehet, hiszen az emberek sehol sem egyformák. De a hajlam bennünk van, csak tudnunk kell azt felébreszteni s ki kell azt értékelni. Széchenyi István, akinek ezen a téren minden nagy magyar felett a legtöbb érdeme van, éppen a magyar szemhatár tágitását tüzte ki élete főcéljául. Micsoda közönnyel kellett neki akkor megküzdenie! Tökéletesen hermetizált ország voltunk akkor, főnemesekkel és jobbágyokkal, kerek egy évszázaddal elmaradva attól a művelt nyugattól, amelyhez bennünket Széchenyi közelebb akart vinni. A legnagyobb magyar által elvetett gondolatok nehezen csiráztak; belső egyenetlenség, mindent megölő közöny, általános gazdasági és szociális bajok nem éppen termő talaj a magasztos gondolatok számára. Hogy a fogékonyság mégis megvolt a magyarban, azt bizonyitja az, hogy minden akadály dacára kivirágoztak Széchenyi eszméi.

Minden hőskorszak után szükségszerüen következik a pihenésnek és sok tekintetben közönynek ideje. Igy volt az részben Széchenyi kora után is. Amig belső fejlődésünk mérföldes léptekkel pótolta az 1914-es világháboru előtti ötven év alatt az addig mulasztottakat, a külfölddel alig törődött valaki. Igaz, hogy akkor — mint a monarchiának csupán egy része —, amelynek külpolitikáját nem Budapestről irányitották, alig történt kisérlet arra, hogy tekintetünket a monarchia határain tulra irányitsuk. Valljuk be, a végén ezt az 1914-es világháboru előtti befelé élést mi magyarok már egészen kényelmesnek tartottuk. Határainkon belül vitathatatlanul izmosodtunk, fejlődtünk. Politizáltunk — és pedig legtöbbször meddő belpolitikai viták-ban éltük ki magunkat — és éltük a századforduló helyes és helytelen életét, csak éppen a szemhatárt felejtettük el figyelni és Széchenyinek idevonatkozó tanitásaira emlékeztünk mind ritkábban.

Egy, a csatatereken dicsőséggel megnyert, de a páriskörnyéki iróasztaloknál elveszitettnek nyilvánitott világháborunak kellett jönnie, hogy egyedülmaradottságunkban ujra ráeszméljünk arra, hogy a magyar szemhatár nemcsak Hegyeshalomig vagy Szobig, de nem is Kelebiáig vagy Kötegyánig terjed. Négyszáz esztendő elmultával ujra magunk intéztük külügyeinket s állottunk magunkért helyt a győzők békediktátumában. A magyar szemhatáron tuli, ismert és ismeretlen tájakat azonban nemcsak a diplomaták és hivatásos politikusok feladata kutatni. Ott a helye a magyar tudománynak, művészetnek, nevelésnek, épitőmunkának, iparnak és kereskedelemnek, vagyis az egész magyarságnak.

Hála a nyomoruságos huszas évek első konszolidált alkotmányos magyar kormányának, olyan férfi kapott éppen a legsulyosabb időkben munkalehetőséget, akit csak nagyon ritkán ajándékoz a Teremtő hazájának. Gróf Klebelsberg Kuno kultuszminiszter volt ez a férfiu, aki előtt éppenugy eltörpültek a távlatok, mint egy évszázaddal annakelőtte Széchenyi István előtt.

Meggyőződése volt, hogy a magyarság államalkotó, szintetizáló és nevelő feladatát a Kárpát-medencében csakis akkor láthatja el maradéktalanul, ha haladottságban és műveltségben lépést tud tartani a külfölddel. Világos volt előtte, hogy a geopolitikai adottság, évezredes tradiciók és számos egyéb döntő tényező folytán Budapestnek milyen óriási centripetális ereje van, főleg kulturális vonatkozásban. Tudta nagyon jól, hogy miként az acél, akkor válik nemessé, ha öntésekor idegen érceket is vegyitenek hozzá, ugy a hazai kultura is csak nyer, annétül, hogy nemzeti sajátosságából veszitene, ha ahhoz a külföld müvelődésének hasznos behatásai is járulnak.

Meg kell ismertetni Magyarországot a külfölddel és meg kell Magyarországnak ismernie a külföldet, hirdette és elkezdte munkáját, amelynek sikerét — egyebek közt — ma közel 70 külföldi kulturális intézményünk hirdeti. Felállitja a berlini, bécsi és római Collegium Hungaricumok palotáit, egyetemi magyar tanszékeket, lektorátusokat és könyvtárakat szervez a külföldön. Tudósokat és diákokat küld ki és neves külföldi vendégprofesszorokat fogad. Az egész ország szellemi élete felfigyel munkásságára és sohasem tapasztalt élet indul meg. Mint mikor hosszu aszály után végre megjön az áldást hozó eső, és a kiszáradt földeken üde élet csendül, ugy képződik egy uj, friss szellemi élet, amely már nemcsak Debrecent vagy Szegedet, de Rómát, Berlint, Londont, Párist és New Yorkot járja. Évszázados, elfelejtett országok közti kapcsolatokat elevenit fel, ujakat kovácsol; jönnek-mennek a tudósok, kutatók, művészek és ösztöndijasok, nincs határ, nem kérdik ki vagy, mi a származásod, ha a tudomány és művelődés fáklyáját viszed, vagy hozod.

Mi mindent tudott volna még alkotni Klebelsberg, ha munkásságának nagy része nem esik már a kezdődő gazdasági világkrizis korszakára, ha kicsinyes ellenfelei a megnemértés és irigység törvetéseivel nem gátolják és főleg, ha korai halála véget nem vet alkotásokban gazdag életének.

Az utat mindenesetre megmutatta, az első mérföldek hosszu sorát mindenesetre kiépitette. Azok a miniszter utódai, akik a klebelsbergi gondolatot át tudták érezni, ezen az uton haladva folytatták és főleg nemzetközi kulturegyezmények kötésével intézményesitették a nagy pionér munkáját. Ha a második világháboru közbe nem jön, Magyarország egészen biztosan első a vele egynagyságu országok között a külföldi kulturális kapcsolatok kiépitése terén.

A mostani világégés dacára is közel félszáz külföldi kulturális intézményünk működik. Teljes üzemben van a berlini, bécsi és római Collegium Hungaricum. Tudósaink, művészeink és ösztöndijasaink megküzdve a háborus nehézségek temérdek akadályával, ugy ezekben az intézményekben, mint a németországi, itáliai, svájci, svédországi, hollandiai, törökországi, bulgáriai, sőt japáni magyar tanszékeken, lektorátusokon, könyvtárakban, vagy magyar intézetekben dolgoznak és munkálkodnak.

Magyar Ifju! Ha ennek a világégésnek Isten segitségével egyszer vége lesz és a rombolás helyett az emberi, teremtő élet széles e világon ujra megindul, mennyi helyed lesz, ahová gondolataid után szállhatsz. Hány technikusra, épitészre, vállalkozóra lesz szükség a határokon tul is. Mennyi mindent tanulhatsz olyan távoli országokban, melyeknek neveit csak a háborus hirek kapcsán tanultad megismerni. Magyar tudós, művész, tanár és diák! Mennyit kell Neked pótolni azokból a távlatokból, ahová most nem juthattál el. Az igazi tudomány, a tiszta művelődés országokon, nemzeteken és politikai világszemléleteken magasan felül áll, nem árt, csak használ magyarságodnak, ha ezekből minél több országban meritesz. Annyi tenni, annyi segitenivalónk van idehaza, figyeljük meg, tanuljuk el, hogyan csinálják ezt külföldön. Hozzánk is bejöhet minden jószándéku ember, aki nálunk és tőlünk tanulni akar, aki nem szellemi dugárut, politikai propagandát, de az emberiség közös és ki nem saiátitható kincsét, a tudományt és művelődést hozza tarsolyában.

A magyar láthatár korántsem csak a főiskolai végzettségűek számára tágul és világosodik, hanem egyformán minden magyar részére. Mennyi tanító lesz majd a háboru után, aki saját szemével óhajtja majd látni, hogyan tanitanak például finn rokonaink az u. n. vándoriskolákban és hogyan lehetne esetleg ezt a rendszert a mi tanyavilágunkban meghonositani. Mennyi iparos, mennyi kereskedő, vállalkozó lesz, akik mind tul akarnak látni a határokon, amelyeket talán akkor léptek át először, amikor a katonavonat vitte őket távoli harcmezőkre. Már most fel kell készülnünk erre a háboru utáni békés felvonulásra, már most kell egvengetni az utakat, hogy az eljövendő hatalmas szellemi csere megtalálja helyes menetét és hogy az elsők közt lehessünk, akik egy jobb és humánusabb világ alapjait fogják remélhetőleg lerakni. A kezdet előkészületeit már megtettük. Külföldi kulturális intézményeink egyik feladata éppen ennek az aktivitásnak előkészitése. Figyelik a külföldi koniunkturákat, hirt adnak a külföld szellemi életének legfrissebb megnyilatkozásairól és tájékoztatják a külországokat saját haladásunkról.

Meggyőződésem, hogy a háboru borzalmain majdan tuleső Magyarország, ha véreszteségek és szénvedések árán is, de főnixmadárként megfiatalodva lép a béke korszakába. És ahogyan az egészséges fiatalember boltozatos mellkasa feszül és tágul az éltető lélegzetvételkor s egyszerüen szétrepeszti a magán felejtett avult gunyát, ugy tágitja majd a békébe lépő ifju Magyarország régi terheit ledobva, szemhatárát a végtelenségig. De ez a táguló magyar szemhatár kötelez is. Kötelezi a magyar ifjuságot, hogy céljai és ideáljai legyenek, amelyek nemcsak a saját, de a közösség hasznát is szolgálják. Nem készülhetünk fel jobban a béke munkahadjáratára, ha már most munkatervet tüzünk magunk elé, mit csinálunk majd a békében. Melyik országba óhajtunk tanitani vagy tanulni menni, melyik országból óhajtunk mestereket hivni. Külföldi kulturális intézményeink már most lelkes készséggel várják és fogadják ezeket az elgondolásokat, azután pedig magát a magyar szellemi felvonulást.

A táguló magyar szemhatár utat mutat nekünk és a béke munkahadjáratára hivja a magyar ifjuságot.

SALGÓTARJÁNI KŐSZÉNBÁNYA
RÉSZVÉNY-TÁRSULAT

BUDAPEST V., ARANY JÁNOS-UTCA 25. Telefonszámok: 125—284, 110—858, 125—280, 115—332.
Táviratcím: Salgókőszén Budapest.

Bányák: Nógrád megyében: Salgótarján, Pálfalva, Baglyasalja, Csibaj-Mizserfa, Kisterenye, Mátranovák. Esztergom megyében: Dorog, Tokod. Tolna- és Baranya megyében: Nagymányok, Máza-Szászvár. Veszprém megyében: Várpalota.
Brikettgyárak: Dorog, Kisterenye és Nagymányok.
Sajtoltkokszgyár: Dorog.
Villamostelepek: Salgótarján, Dorog, Máza-Szászvár, összesen 40.000 HP teljesitménnyel.
Mészüzemek: Lábatlan, Dorog.
Cementgyár: Lábatlan (Esztergom m.).
Téglagyárak: Nyergesujfalu, Esztergom m., Budapest III., Szépvölgyi-ut 41. sz. Vasutállomás: Buda-Császárfürdő.
Karbidgyár: Dorog (Esztergom m.) Karbid világitási és ipari célokra.
Megrendelések budapesti központi irodánkhoz intézendők.

Társvállalatok:
Carbon Szénkereskedelmi és Ipari RT., Budapest V., Wekerle Sándor-utca 18.
Bányölgyi Szénbánya RT., Budapest V., Arany János-utca 25.
Hungária Villamossági RT., Budapest V., Gróf Tisza István-u. 6.
Magyar Kerámiai Gyár RT., Budapest V., Sas-utca 25.
Salgótarjáni Üveggyár RT., Budapest V., Sas-utca 25.
Fatelitő RT., Budapest V., Sas-utca 25.
Magyar Vasötvözetgyár RT., Budapest V., Sas-utca 25.
Solidfitt Betonépitő RT., Budapest V., Sas-utca 25.

A K.S.V. LAPJAI:
NEMZETI UJSÁG
UJ NEMZEDÉK
KÉPES KRÓNIKA